

Avdragsordning

Försäkringskassans ställningstagande

Vid utbetalning ska Försäkringskassan göra avdrag i följande ordning:

1. sammanträffande av förmåner
2. obligatoriskt skatteavdrag
3. institutionsvistelse
4. Försäkringskassans beslut om kvittning och utländsk fordran med prioritet för den fordran som är äldst hos Försäkringskassan
5. utmätning
6. begäran från socialnämnden
7. överenskommelse med den försäkrade om avdrag
8. frivilligt skatteavdrag.

Bakgrund och överväganden

När Försäkringskassan betalar ut en ersättning görs ofta avdrag på grund av författningsreglerade skyldigheter eller efter överenskommelse med den försäkrade. I vilken ordning avdragen görs har betydelse när ersättningen inte är tillräckligt stor för att alla avdrag ska kunna göras.

Syftet med detta rättsliga ställningstagande är att klargöra i vilken ordning Försäkringskassan ska göra avdrag vid utbetalning av en ersättning.

Sammanträffande av förmåner

Vid sammanträffande av förmåner enligt 107 kap. 2 § socialförsäkringsbalken (SFB) eller liknande bestämmelse¹ ska avdrag göras på den ersättning som beviljas retroaktivt för samma tid som en tidigare ersättning har betalats ut. Avdraget ska alltså göras genom att den första utbetalningen räknas av från utbetalningen av den retroaktivt beviljade förmånen. Den först utbetalade förmånen ska, i enlighet med det ställningstagande Försäkringskassan tidigare gjort, stå kvar i bokföringen och i rapporteringen till Skatteverket.² Avdrag för

¹ Exempelvis 5 kap. 3–4 §§ förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

² Se FKRS 2021:2.

Beslutsdatum
2022-12-14

Vår beteckning
Dnr FK 2022/017536
Serienummer
2022:11

preliminärskatt gjordes redan när den första förmånen betalades ut och ytterligare avdrag blir bara aktuellt om någon del inte ska samordnas. Om det är aktuellt med avdrag för sammanträffande av förmåner ska det därför göras allra först.

Skatteavdrag

När en skattepliktig ersättning betalas ut ska avdrag för obligatorisk preliminärskatt göras enligt 10 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244). Enligt uttryckliga lagbestämmelser ska avdraget för obligatorisk preliminärskatt göras före avdrag för institutionsvistelse och utmätning.³ Slutsatsen är därmed att avdrag för obligatorisk preliminärskatt bör ha företräde framför andra avdrag, på så sätt att andra avdrag inte får medföra att avdrag för obligatorisk preliminärskatt inte kan göras.

Nästa fråga är om frivilligt avdrag för preliminärskatt ska ha samma prioritet som obligatoriskt avdrag för preliminärskatt.

Att ge frivilligt avdrag för preliminärskatt prioritet över andra avdrag skulle göra det möjligt för den försäkrade att undvika dessa avdrag.⁴ Därför bör frivilligt avdrag för preliminärskatt ha lägre prioritet än obligatoriskt avdrag för preliminärskatt. Lagtexterna i 106 kap. 38 § SFB och 7 kap. 15 § utsökningsbalken bör tolkas som att endast obligatoriskt avdrag för preliminärskatt har företräde. Förarbetena säger inget i frågan.

Institutionsvistelse

Avdrag för institutionsvistelse görs för att inte överkompensera en mottagare av en förmån, som ska tillgodose hans levnadskostnader, när hen vistas på en institution och därför har kraftigt minskade levnadskostnader.⁵ Om avdraget prioriterades lägre än kvittning, avdrag för utländsk fordran och utmätning, skulle situationer uppstå när betalning av den försäkrades skulder skulle medföra att avdraget för institutionsvistelse blev mindre. Det skulle strida mot lagstiftningens syfte.⁶ För att förhindra det bör avdrag för institutionsvistelse göras direkt efter avdrag för sammanträffande av förmåner och obligatoriskt skatteavdrag.

Kvittning, avdrag för utländsk fordran och utmätning

Försäkringskassan har under en längre tid prioriterat avdrag enligt myndighetens beslut om kvittning högre än avdrag för utmätning. Detta överensstämmer med Kronofogdens hantering av löneutmätningar⁷, och det har inte framkommit några skäl att frånga denna ordning. Därför bör avdrag enligt beslut om kvittning för egen fordran enligt 108 kap. 22 § SFB eller liknande bestämmelse (egen kvittning) ha företräde framför utmätning. Avdrag

³ Se 106 kap. 38 § första stycket SFB respektive 7 kap. 15 § utsökningsbalken.

⁴ I 11 kap. 22 § andra stycket skatteförfarandelagen finns ett förbud mot att under vissa förhållanden gå med på frivillig höjning av skatteavdrag för den som har utmätning, men regeln gäller inte de flesta av de utbetalningar som Försäkringskassan gör och någon motsvarande regel finns inte för att säkerställa att avdrag kan göras för institutionsvistelse och på begäran av socialnämnden.

⁵ Jfr. prop. 2001/02:164 s. 30.

⁶ Se även prop. 1988/89:33 s. 18.

⁷ Se KFM M 2021:1 (Kronofogdemyndighetens information om bestämmande av förbehållsbelopp vid löneutmätning), s. 16 samt Kronofogdens handbok Utmätning beslutad 2022-04-12, s. 246.

Beslutsdatum
2022-12-14

Vår beteckning
Dnr FK 2022/017536
Serienummer
2022:11

för utländsk fordran ska göras på samma sätt som avdrag för egna felutbetalningar, det vill säga som för egen kvittning.⁸ Efter avdrag för sammanträffande av förmåner, skatt och institutionsvistelse bör därför avdrag för egen kvittning och utländsk fordran göras. Avdrag för utländsk fordran och för egen kvittning har samma status, och prioritet bör ges till egen kvittning om kvittningsfordran är äldre än begäran om avdrag för utländsk fordran och till avdrag för utländsk fordran om begäran är äldre än kvittningsfordran. Efter egen kvittning och avdrag för utländsk fordran bör avdrag för utmätning göras.

Avdrag på begäran av socialnämnden

Avdrag på begäran av socialnämnden med stöd av 107 kap. 5 § SFB är en samordningsregel med en annorlunda konstruktion än 107 kap. 2 § SFB. Den innebär att socialnämnden kan få det belopp som efter olika avdrag skulle ha betalats ut till den försäkrade. Avdrag på begäran av socialnämnden bör därför ha lägre prioritet än andra lagstadgade avdrag.

Avdrag på den försäkrades begäran

Avdrag på den försäkrades begäran har lägre prioritet än lagstadgade avdrag. Detsamma gäller frivilligt avdrag för preliminärskatt. Om den försäkrade har ingått avtal om avdrag istället för inbetalning för att betala en skuld och samtidigt begärt att skatteavdraget ska höjas på ett sätt som inte är förenligt med det frivilliga avdraget, bör den försäkrade kontaktas och tillfrågas vad hens vilja är. Om kontaktförsöken misslyckas bör avdrag som utgör amortering enligt en avbetalningsplan ha högre prioritet än frivilligt avdrag för preliminärskatt.

Påverkan på mänskliga rättigheter m.m.

Detta rättsliga ställningstagande bedöms inte påverka utifrån perspektiven mänskliga rättigheter, diskriminering, jämställdhet eller barnrätt på något nämnvärt sätt.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

Författningar

7 kap. 15 § utsökningsbalken
106 kap. 38 §, 107 kap. 2 och 5 §§ samt 108 kap. 22 § SFB
10 kap. 2 § och 11 kap. 22 § andra stycket skatteförfarandelagen
5 kap. 3–4 §§ förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser

Förfaranden

Prop. 1988/89:33
Prop. 2001/02:164

EU-förordning

Artikel 72.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

⁸ Artikel 72.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Beslutsdatum
2022-12-14

Vår beteckning
Dnr FK 2022/017536
Serienummer
2022:11

Myndighetspublikationer

FKRS 2021:2, Tillämpning av samordningsregeln i 107 kap. 2 §
socialförsäkringsbalken

KFM M 2021:1, Kronofogdemyndighetens information 2021:1 om
bestämmande av förbehållsbeloppet vid löneutmätning
Kronofogdens handbok Utmätning beslutad 2022-04-12

Försäkringskassan

Ingrid Utne
Beslutsfattare

Maria Ångman Wiesel
Föredragande